

LAU URTAROAK NERE BEGIETAN

Euskaltzaindiak 1961 urtean ipiñitako Lizardi poesia-saria irabazi zuen lana

U D A B E R R I

Argi-urratzean ba-noa mendira.
Gaiñetan Egoa, beetan geldi da;
mendiak garbi ta bertan ager dira.

2

Leenik urritza da gara txintxilletan;
izotzak ez ba'du galtzen aurrenetan,
aurrek ba'dukete naiko lan ortzetan.

3

Ogeiarten gaude. "Ogeiartez kuku" (1),
aurten, il ez nadin, garaiz otsegin du;
udaberrietan ez bekit mututu.

4

Txabaltzear dago oraintxen orria;
billa dabil kuku besteren kabia;
laister Pazkoa da, ba-dator bizia.

5

Mugitzen asi da landetan belarra,
ustai-antza dago bel-beltza kalparra,
udaberriaren leenen irriparra.

(1) Ogeiarte = Garizuma-erdia, micarême. «Ogeiatez kuku, San Pedroz mutu».

6

Belar-arte artan zizak txuri txuri,
aiekin egingo arrautz-opil guri;
baña, Joxe Mari, ez atsegin zuri (2).

7

Zozo bikotea bide baztarretan
axtaparka dabil artille bilketan,
ardizaarrak utzi baitio larretan.

8

Ari da bizia berritu naiean,
kabiak an emen ostazabaltzean;
arraultzak berela eta ama gafiñean.

9

Ene! Gertatua: arkaitz gorrietan
eserita nengon Ostaro leenetan,
zerura begira, ez deusen kezketan.

10

Ontan, begira det nere oiñetara,
sugea kiribil nere makillara,
dir dir egiten zun atorratik ara.

11

An, bazterrangoan uts utsik atorra,
artan igaro du neguko mozkorra;
ark ere nai luke bizi il-ezkorra.

12

Bizi nai guk, bizi betiko argitan,
beti nai genduke egon eguerditan;
il-bearrak gauzka ikara larritan.

(2) Ala zan izan ere.

13

Bai alai dala zerura-uste au!
gorputz ustelkorra naiz geldi dedin gau,
orduntxe bertantxe, animak argi dau (3).

U D A

14

Urdiñ urdin goia, beroa zapala,
langille. ta alperrek billatzen itzala,
zugatz aundiaren alaba yaukala (4).

15

Legorte gogorra, baiña gauden lasa!
Txorroxkile bat da ataritik pasa;
arek ekarriko digu euri-jasa.

16

Udara da; orain bizia betean,
landarea mardul, gizona lanean,
izerdiz, tarteka, sartuz itzalpean.

17

Idi mingain-luze sargoriz arnaska,
lana baiño geio nai luke ur-aska;
ezin bota ditu euliak isaska.

18

Beorrak ez du nai etorri eultzira,
belarriak kizkur, ixipuz ortzira;
iñork ezin dakar zartaillu azpira.

(3) «Oi zein dan ituna beera bear au!» (Liz.)

(4) Lizardik berak Zarautzen bildu-itza.

19

Beltzez jantzi eta apaizgai alperrak (5)
 pasako ditute egunak ederrak,
 pilotan astinduz eskubi ezkerak.

20

Siesta. Norena? Xomorro batena,
 lore kukutxean bildu zan arena;
 gero an gelditu pipitan barrena.

21

Antxen egingo du biago luzexta;
 sabel itxi artan ba-du naiko pesta;
 ez dago galdua ezer bear ez-ta.

22

Aunditzen, gizentzen ari da sagarra,
 arekin batean baita gure arra;
 ez du nai orduko atzemango larra.

23

Zizare antzeko gizen itsusia,
 noizean beinka du ozkatzen mamia;
 bidetxur egíñez, azalera dia (6).

24

Andik? Ostazabal batean da biltzen,
 mullo zuri antza maluta egiten,
 bertan mitxeleta polit biur diten.

25

Luzea zun loa baiñan ez zan illa;
 egalez jantzirik goi-gose dabilla;
 noizbait asi zaigu tarte berri billa.

(5) «Alperrak etorri dituk» (AN). Ba-dira belarrean lana latz egiten du-
 tenak ere.

(6) Dia = doa, (AN).

26

Lurretik jalkitzen asi da gizona;
goragorako du gose eziniegona;
beti lurrerako ez da sorkai ona.

U D A Z K E N A

27

Arorik onena: eskuak bete lan,
ba-du langilleak uztaren bilketan:
gari, arto, sagar... bego; geio zertan?

28

Praille kaskamotza zakua lepoan,
baburruna jango dute komentuan;
gure etxean exkax urteeren buruan.

29

Txingurri, lurpera-bidean dabilla,
bizkarrean dula bera aiñako opilla;
an metatuko du negurako pilla.

30

Txerramak basoan ausarki ezkurra,
elurpetik ere sartuko muturra;
anai basurdeeri ein dio agurra.

31

Etxera bildu da sabela betea;
noizbait eldu zaio egun-betetzea;
eta zer egin du? — Basurde-taldea. (7)

32

Sa-Miel-dia da: larruketaria;
etzaio aztutzen iñun ataria,
gogora bait-zaio il zuten ardia.

33

Nagusiak: "ba-det neuk ere bearra,
zulatua baitet neguko zamarra;
bei-buruutan ere ez litzake txarra.

34

Onto, perretxiku, gibelurdiñ, ori,
zartagian ondu aal dan bezain guri,
ta gero Naparra, aren bultzagarri.

35

Etxaunak gurdika biltzen du egurra,
oola bialtzeko neguen bildurra,
etorko baitzaio atera elurra.

36

Ez det aztu bear gaztaiñaren lana,
ark ematen dio muxarrari jana;
kristauentzat ere ba-du mami ona.

37

Bebil eiztaria usoen pasean,
nik aski det ibil muxarren eizean,
koipe goxo janda igurtzi naitean.

38

Muxarra ba-doa pago-zulotara,
gizendurik, negu guziko lotara;
lo luzea, baiña noizbait argitara.

39

Gizonak il eta dadukan zuloa,
luzeenik dala, ez da betikoa;
eriotza zer da? — “Jaungoikozko loa”.

N E G U A

40

Ijito andreak txerri il-usaiean,
eltzeto ta pertza konpon-aintzakian,
txintxurra nai luke besterik ezean. (8)

41

Etxenagusia zatak josten ari,
larrua kendu bait-zion beorrari,
leengoan amildu ta kali zanari.

42

Agure gaizoa bildu da beregan,
otza sumatzen du eskutan, anketan,
erio-zantzua zaiñetan, muiñetan.

43

Atalondoan du leenengo elurra,
egiten diola begiratu zuura;
sutondora doa erreaz egurra.

44

Elurra neretzat bertso-gai onena,
aurretan arekin jostatzen nintzena;
nik ere ba-diot gaur begirapena.

45

Orduan, bai, pozik, elur lodi zala,
Kristoak egiñez etzaten giñala!
Eskolara gendun bide ez zabala.

(8) «Etxekoandre! Txerri txintxurra ba duzu?»

46

Ango atarian, sartu bitartean,
elur-pillotak ein alde bakoitzean,
eta alkarri tira gerraren antzean.

47

Naiko egurrekin eskolan beroa,
ez da beroago etxeko txokoa;
geiago pizten zan ikasi-gogoa.

48

Aiton zaar gaizoa! Siñismema ba-du,
nai du arek ere Aingeru biurtu;
inguma bat aiña ez ote gera gu?

49

Bezperan du entzun illaren ezkilli,
eta bertan esan: "Aingeru dedilla" (9);
izanez anima beñere ez da illa.

50

Gorputza ta anima bakandurik daude,
argitan anima gorpuz-lorra gabe,
beti zoriontsu, grña denen jabe.

51

Anima bakan aiz zeruan, Lizardi,
gorputzaren lorra ez duk ik or senti;
animak ba-zeukak atsegiñez argi.

52

Zubi estutxoa tarte, ator, egun!
Pasa (y)adi, zubi! Gero arte, lagun!
alkar, beso gabe, laztandu dezagun!

ORIXE

(9) Akordamena emateko esaerak: Zeruan gerta dedilla; Jainkoak zerua diola; Aingeru gaitzela. Erunt sicut Angeli Dei. (Ebang.). Que te mato! = que te hago ánima! (Arag.).